МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

МЕНЕДЖМЕНТ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Навчальний посібник

За редакцією доктора економічних наук,
професора І. І. Дахна

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2011

ББК 65.298-2я73
М50

Автори: *І.І. Дахно,* д-р екон. наук, проф., *В. М. Барановська, В. О. Главник, М. В. Духно, А. Г. Коваль, Р. О. Лисенко, Я. Г. Снісаренко, О. В. Соколинський, Т. В. Толстенко, Л. М. Романійко, І. Г. Хільчевська,* канд. геогр. наук, доц.

Рецензенти: *Ю. М. Бажал*, д-р екон. наук, проф.
О. В. Куроченко, д-р екон. наук, проф.
Г. К. Яловой, д-р екон. наук, проф.

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 2 від 28.02.07)

Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. / М50 І. І. Дахно, В. М. Барановська, В. О. Главник [та ін.]; за ред. І. І. Дахна. — К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. — 288 с. — Бібліогр. : с. 281–282.

ISBN 978-617-02-0030-3

Навчальний посібник висвітлює основні аспекти менеджменту зовнішньоекономічної діяльності. Характерною ознакою цієї книги є її прикладне спрямування. Посібник можна використовувати під час вивчення однойменного окремого курсу, а також інших дисциплін, таких як "Міжнародні економічні відносини", "Зовнішньоекономічна діяльність", "Право зовнішньоекономічної діяльності", "Господарське право України" тощо.

Для студентів і викладачів вищих закладів освіти, а також для всіх, хто цікавиться питаннями зовнішньоекономічної діяльності України.

ББК 65.298-2я73

© І. І. Дахно, В. М. Барановська, В. О. Главник та ін., 2011
© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2011
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2011

ISBN 978-617-02-0030-3

ПЕРЕДМОВА

Автор цих рядків вважає, що кепських книг не буває, бо книги поділяються на два ґатунки — "гарні" і "дуже гарні". На його думку, книги, що досі публікувалися з менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, можна зарахувати до ґатунку "гарних". А що ж не вистачає їм, аби перейти до ґатунку "дуже гарні"? Відповідь проста — їм не вистачає прикладного аспекту. Опанувавши їх та отримавши значний обсяг потрібних знань, читач усе ж таки не розуміє, з чого почати менеджмент зовнішньоекономічної діяльності, як його провадити та чим його завершувати.

У пропонованому навчальному посібнику зроблено спробу поглянути на менеджмент зовнішньоекономічної діяльності передусім не з точки зору університетського професора чи доцента, а виходячи з прагматичних потреб тих, хто в зовнішньоекономічній діяльності бере безпосередню участь. Авторський колектив знає, що є низка дисциплін, споріднених з дисципліною "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності". Автори намагалися не повторювати матеріал, відомий читачеві з інших дисциплін, не зважаючи на його важливість і актуальність. Керівникові авторського колективу хотілося, щоб у книзі "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності" було висвітлено саме менеджмент ЗЕД, а не щось інше. Наскільки це вдалося досягти, про це хай судить читач. Хай і інші авторські колективи спробують створити свої підручники та навчальні посібники, які б годилися не лише для засвоєння знань, необхідних для складання іспитів чи заліків, а й могли використовуватися на практиці у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Авторський колектив не стверджує, що охоплено всі без винятку аспекти зовнішньоекономічної діяльності, але ми впевнені — читач знайде в ній чимало потрібного як для навчального процесу, так і для практики.

Користуючись цією книгою, слід мати на увазі і навчальний посібник "Зовнішньоекономічна діяльність" (за ред. І. І. Дахна), опублікований київським видавництвом "Центр навчальної літератури" весною 2006 року. Ці дві книги разом можна вважати єдиним навчально-практичним комплексом.

Розділ 1

ЛІТЕРАТУРА З МЕНЕДЖМЕНТУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Вітчизняні навчальні посібники з менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

Найвідомішими сучасними навчальними посібниками з менеджменту зовнішньоекономічної діяльності є такі:

1. *Управління* зовнішньоекономічною діяльністю: Навч. посіб. / Пер. з рос. Н. Кіт, К. Серажим; За ред. А. І. Кредісова. — К.: ВІРА-Р; Альтерпрес, 2000. — 448 с.

2. *Кириченко О., Кавас І., Ятченко А.* Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. — 2-ге вид., допов. — К.: Вид. дім "Фінансист", 2000. — 656 с.

3. *Кириченко О. А.* Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посіб. — 3-тє вид., переробл. і допов. — К.: Знання-Прес, 2002. — 384 с.

4. *Дроздова Г. М.* Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства: Навч. посіб. — К.: ЦУЛ, 2002. — 172 с.

5. *Захарченко В. И.* Менеджмент во внешнеэкономической деятельности: Учеб. пособие. — Харьков: ООО "Одиссей", 2003. — 384 с.

6. *Світовий* бізнес: Навч. вид. / Відп. ред. д-р екон. наук, проф. Ф. Ф. Бутинець. — Житомир: ПП "Рута", 2004. — 498 с.

7. *Менеджмент* зовнішньоекономічної діяльності: Підручник / За ред. О. А. Кириченка. — К.: Знання, 2005. — 493 с.

8. *Сухарський В. С., Сухарський В. В., Охота В. І.* Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: теорія, методологія, практика: Навч. посіб. — Тернопіль: Астон, 2005. — 464 с.

Ознайомимо читача зі структурою та стислим змістом зазначених книг.

Навчальний посібник "Управління зовнішньоекономічною діяльністю" за редакцією А. І. Кредісова написали співробітники кафедри управління зовнішньоекономічною діяльністю Інституту міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка: доктор економічних наук А. І. Кредісов, кандидати економічних наук С. М. Березовенко, Г. М. Биков, В. В. Волошин, Д. П. Расшивалов, А. М. Тищенко, В. П. Мазуренко.

Книга рекомендована Міністерством освіти України як навчальний посібник для студентів економічних вузів і факультетів.

Короткий зміст цієї книги такий:

Передмова

Вступ

Розділ 1. Теорії управління зовнішньоекономічною діяльністю (історичний огляд).

Частина І. Управління зовнішньоекономічною діяльністю на національному та світовому рівнях.

Розділ 2. Система інститутів та інструментів регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Розділ 3. Організація експортно-імпортних операцій.

Розділ 4. Практика валютного регулювання.

Розділ 5. Стимулювання та захист іноземних інвестицій.

Розділ 6. Проблеми та перспективи розвитку вільних економічних зон.

Розділ 7. Міжнародні фінансові організації.

Розділ 8. Організація діяльності міжнародних товарних ринків.

Частина ІІ. Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств.

Розділ 9. Планування ринкової стратегії фірми.

Розділ 10. Організація маркетингових досліджень на зовнішньому ринку.

Розділ 11. Контракт у зовнішньоекономічній діяльності.

Розділ 12. Управління контрактною діяльністю та практика ведення комерційних переговорів.

Розділ 13. Цінова політика на зовнішньому ринку.

Розділ 14. Механізм розрахунків у зовнішньоторгових операціях.

Розділ 15. Організація врахування зовнішньоекономічних зв'язків підприємства. (Замість "врахування" доречніше було б, на наш погляд, написати "обліку".)

Розділ 16. Транспортне забезпечення зовнішньої торгівлі.

Розділ 17. Страховий захист зовнішньоекономічних операцій.

Частина ІІІ. Менеджмент міжнародних підприємницьких проектів.

Розділ 18. Бізнес-план: структура та зміст.

Розділ 19. Інвестиційний аналіз капіталовкладень.

Розділ 20. Фінансовий аналіз інвестиційних проектів.

Розділ 21. Техніка залучення кредитних ресурсів для реалізації міжнародних підприємницьких проектів.

Книга містить словник термінів, у якому наведено тлумачення 120 понять, а також предметний покажчик.

Перелік рекомендованої літератури подано наприкінці кожного розділу. Кожний розділ містить контрольні питання. Наклад книги — 1000 примірників.

Навчальний посібник О. Кириченка, І. Каваса, А. Ятченка "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності", як зазначено в анотації, є першим виданням в Україні в галузі менеджменту зовнішньоекономічної діяльності і базовим курсом з цієї дисципліни. Він призначений для працівників компаній і фірм, закладів та організацій, які займаються зовнішньоекономічною діяльністю, а також для викладачів, аспірантів і студентів вищих навчальних закладів.

Рецензентами цієї книги є доктори економічних наук, професори В. Я. Шевчук та Ю. П. Лебединський. У передмові до читачів звернувся колишній голова Сумської обласної державної адміністрації Володимир Щербань. На тринадцятій сторінці книги міститься копія його підпису.

Навчальний посібник має таку стислу структуру:

Розділ 1. Методологічні основи менеджменту зовнішньоекономічної діяльності.

Глава 1. Методологічні основи менеджменту зовнішньоекономічної діяльності.

Розділ 2. Організаційні основи менеджменту зовнішньоекономічної діяльності.

Глава 2. Організаційна система управління зовнішньоекономічною діяльністю.

Глава 3. Управління персоналом.

Глава 4. Основи міжнародного маркетингу і використання інформаційних технологій у зовнішньоекономічній діяльності.

Розділ 3. Інструментарій менеджменту зовнішньоекономічної діяльності.

Глава 5. Стратегічний менеджмент зовнішньоекономічної діяльності.

Глава 6. Міжнародний менеджмент.

Глава 7. Система міжнародних розрахунків та фінансування зовнішньої торгівлі.

Глава 8. Фінансовий менеджмент зовнішньоекономічної діяльності.

Глава 9. Інноваційний менеджмент.

Глава 10. Стратегічне планування зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Глава 11. Міжнародна логістика.

Розділ 4. Міжнародне торгове право.

Глава 12. Юридичний характер менеджменту. Необхідність права в менеджменті.

Глава 13. Можливі юридично розвинуті види підприємництва в зовнішньоекономічній діяльності.

Глава 14. Типові види міжнародних угод торгового характеру.

Глава 15. Вирішення міжнародних комерційних спорів.

Розділ 5. Стратегія зовнішньоекономічної діяльності України.

Глава 16. Державне управління зовнішньоекономічною діяльністю.

Глава 17. Міжнародний розвиток торгових відносин.

Глава 18. Зовнішньоекономічні відносини України.

Глава 19. Проблеми економічної інтеграції України в Європейський Союз і приєднання до ГАТТ/СОТ.

Рекомендована література подається до кожної глави. Загального переліку немає. Кожна з глав має контрольні питання.

Наклад книги — 1700 примірників.

Книга О. А. Кириченка "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності", що була опублікована 2002 року, вважається наступницею попередньої. Замість авторського колективу тут маємо одноосібного автора.

Рецензентами книги є доктори економічних наук, професори В. Я. Шевчук (він також був рецензентом і попереднього видання) та

Є. Г. Панченко. В анотації до книги зазначається, що "це навчальний посібник нового покоління. За оцінкою фахівців, його можна назвати енциклопедією зовнішньоекономічної діяльності і настільною книгою для бізнесменів-практиків".

Книга починається з передмови від автора. Далі книга має таку структуру:

Розділ 1. Методологічні основи менеджменту зовнішньоекономічної діяльності.

Глава 1. Теоретичні основи менеджменту зовнішньоекономічної діяльності.

Розділ 2. Організаційні основи менеджменту зовнішньоекономічної діяльності.

Глава 2. Організаційна система управління зовнішньоекономічною діяльністю.

Глава 3. Управління персоналом.

Глава 4. Основи маркетингової діяльності.

Розділ 3. Інструментарій менеджменту зовнішньоекономічної діяльності.

Глава 5. Стратегічний менеджмент зовнішньоекономічної діяльності.

Глава 6. Фінансовий менеджмент зовнішньоекономічної діяльності

Глава 7. Менеджмент у міжнародних корпораціях.

Глава 8. Міжнародна логістика.

Розділ 4. Міжнародне торгове право.

Глава 9. Юридичний характер менеджменту. Право і менеджмент.

Глава 10. Види підприємництва в зовнішньоекономічній діяльності.

Глава 11. Види міжнародних угод торгового характеру.

Глава 12. Вирішення міжнародних комерційних спорів.

Розділ 5. Стратегія зовнішньоекономічної діяльності України.

Глава 13. Державне управління зовнішньоекономічною діяльністю.

Глава 14. Міжнародний розвиток торгових відносин.

Глава 15. Зовнішньоекономічні відносини України.

Глава 16. Проблеми економічної інтеграції України в Європейський Союз і приєднання до ГАТТ/СОТ.

Наприкінці кожної глави містяться контрольні питання і завдання та наводиться перелік рекомендованої літератури.

Наклад книги — 3000 примірників.

Київське видавництво "Центр навчальної літератури" 2002 року підготувало до друку навчальний посібник Г. М. Дроздової "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства". Він має таку структуру:

Вступ

Розділ І. Зовнішньоекономічна діяльність: суть, регулювання і управління.

Глава 1. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства, його суть і особливості.

Глава 2. Управління зовнішньоекономічною діяльністю на рівні держави.

Глава 3. Методи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Глава 4. Управління зовнішньоекономічною діяльністю на рівні виробничого підприємства.

Глава 5. Зовнішньоторгові операції: суть, зміст і види.

Глава 6. Відбір та вивчення іноземних партнерів при виході на зарубіжні ринки.

Глава 7. Зовнішньоторговий контракт купівлі-продажу.

Розділ ІІ. Організація і техніка ведення зовнішньоторгових переговорів.

Глава 8. Орендні операції у зовнішньоекономічній діяльності.

Глава 9. Компенсаційні операції у зовнішньоекономічній діяльності.

Глава 10. Торгово-посередницькі операції на зовнішньому ринку.

Глава 11. Операції по міжнародному обміну науково-технічними знаннями.

Глава 12. Інжиніринг і франчайзинг в системі зовнішньоторгових операцій.

Глава 13. Операції по міжнародному туризму.

Глава 14. Транспортне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності.

Глава 15. Міжнародні розрахунки у зовнішньоекономічній діяльності.

Висновки.

Література.

Кожна із зазначених глав поділяється на 2–3 структурні частини. Обсяг книги становить 172 сторінки.

Навчальний посібник В. І. Захарченко “Менеджмент во внешнеэкономической деятельности”, підготовлений до друку у 2003 році харківським видавництвом “Одіссей”, має такий зміст:

Вступ

Розділ 1. Менеджмент у зовнішньоекономічній діяльності на макрорівні.

Розділ 2. Менеджмент у зовнішньоекономічній діяльності на мікрорівні.

Розділ 3. Світові валютні системи.

Розділ 4. Стандарти і сертифікація продукції.

Розділ 5. Митне регулювання у зовнішньоекономічній діяльності.

Розділ 6. Бізнес-планування на підприємстві.

Перелік літератури

Посібник також має ***додатки.***

1.1. Шлях до Європи.
1.2. Дилема ув’язнених.
2.1. Методика оцінки конкурентоспроможності продукції за допомогою вагових коефіцієнтів (на прикладі верстатобудування).
2.2. Метод контрольного списку при оцінці конкурентоспроможності підприємства (на прикладі машинобудування).
2.3. Оцінка ефективності служби маркетингу.
2.4. Зразок зовнішньоторговельного контракту.
2.5. Схеми платежів у ЗЕД.
3. Опорний конспект лекцій з навчального курсу “Світові валютні системи”.
4. 14 основних законів Демінга із забезпечення якості.
5. Словник термінів з господарського права у ЗЕД.
6.1. Концептуальний бізнес-план створення зарубіжного представництва.
6.2. Розрахунок окупності інвестиційного проекту.
6.3. Розрахунок економічної ефективності створення зарубіжного представництва.
7. Глосарій ЗЕД.

Наклад книги — 2000 примірників. Її обсяг — 384 сторінки.

Книга “Світовий бізнес” написана великим авторським колективом кафедри обліку і аудиту Житомирського державного технологічного університету. Очолив колектив доктор економічних наук, професор Ф. Ф. Бутинець. Обсяг книги — 498 сторінок.